

Stefan Kok

Prejudiciële vragen en gezag hoogste nationale rechter

De grensdetentie in het Justitieel Complex Schiphol (JCS) heeft de afgelopen maanden geleid tot een rechterlijk heen en weer pendelen tussen de rechtbank (zittingsplaats Amsterdam) en de Afdeling Bestuursrechtspraak. De rechtbank besloot uiteindelijk tot een schouw en oordeelde dat de JCS zowel qua gebouw als qua inrichting in alles op een gevangenis lijkt (25 januari 2025 ECLI:NL:RBDHA:2025:1161). De Afdeling Bestuursrechtspraak (ABRvS 26 februari 2025, ECLI:NL:RVS:2025:789) verklaarde het hoger beroep van de staat desondanks (wederom) gegrond en accordeerde het gebruik van het JCS voor (grens)detentie van asielzoekers. Zolang de detentie niet in strijd komt met een ondergrens die het regime penitentiair van aard maakt en vreemdelingen gescheiden worden van andere gedetineerden, voldoet het JCS volgens de Afdeling Bestuursrechtspraak duidelijk aan voorwaarden van de Opvangrichtlijn.

De rechtbank heeft zich hierbij niet neergelegd en overwoog op 20 maart 2025 (ECLI:NL:RBDHA:2025:4570) dat hoewel zij in beginsel gehouden is zich naar het oordeel van het hoogste bestuursrechtelijke college in Nederland te voegen, zij zich genoodzaakt ziet prejudiciële vragen te stellen.

Wordt door deze vragen het gezag van de Afdeling Bestuursrechtspraak als hoogste rechter aangetast? Ik denk het niet. Lagere en hoogste rechter spreken recht in een moeilijke maatschappelijke context, waarbij grondrechten, logistieke druk, belangen van personeel en politieke besluiten een rol spelen. Zowel de Afdeling als de rechtbank leggen in hun uitspraken goed uit hoe zij tot hun uiteenlopende interpretaties en afwegingen komen. En uiteindelijk is het dan de juiste weg om uitleg te vragen aan het Hof van Justitie. Het belang hiervan is groot: ook in andere lidstaten speelt deze problematiek en het Asiel- en Migratiepact legt grote nadruk op grensdetentie.